

Estetica lui Dimitrie Cuclin

(Grigore Constantinescu – 28 iunie 2006)

Cu două zile în urmă un eseu semnat de Doru Popovici comenta la radio apariția volumului „Estetica muzicală în viziunea lui Dimitrie Cuclin”, lucrare care poartă semnătura dirijorului și compozitorului Cristian Brâncuși. Era de altfel ecoul apariției acestei cărți la editura Universității Naționale de Muzică, nu de mult. Un ecou ce ne îndruma spre orizonturile ideatice cucliniene, orizonturi legendare și aflate la limita prea depărtată a unei cunoașteri pertinente.

Ceea ce a demonstrat Cristian Brâncuși în scrierea sa, are de altfel mai multe înțelesuri. Asupra unuia dintre ele – **Uitarea** – doresc să poposim acum. Pe la finalul anilor '60, Geo Bogza ascultă, descoperă muzicieni care au existat în cultura românească. Și, uneori, este dornic să scrie despre cei uitați, nedreptățiți pentru faptul că nu au căutat, nu au așteptat succesul, trăind în singurătate. Se oprește astfel la Dimitrie Cuclin, personalitate enigmatică, solitară și elitară, a muzicii românești, dedicându-i (6 decembrie 1968, deci cu zece ani înaintea morții artistului) gândurile sale: „Scriu numele acesta cu același sentiment de venerație, și cu același sentiment al valorii, cu care aș scrie cele câteva nume mari din cultura noastră. Scriu numele lui Dimitrie Cuclin... ca și cum aș scrie numele lui Vasile Pârvan, a cărui operă s-ar afla în manuscris, al lui Constantin Brâncuși, ale cărui sculpturi nu au fost văzute de nimeni, al lui Lucian Blaga, ale cărui versuri ar circula copiate de mână, al lui Nicolae Iorga, ai cărui studenți, deveniți profesori, nu l-ar pomeni”. În finalul acestei tablete, înțelegem și rostul imprecăției, justificate de altfel, a lui Geo Bogza, căci el se adresează compozitorilor români care: „...se vor întruni în adunarea lor generală și cu acest prilej îmi îngădui să le aduc aminte încă o dată de Cuclin și, încă o dată, să-i strig numele în auzul întregii cetăți”.

Înșuși titlu menționat mai înainte ne incită. Recunosc, nu cu prea multă mândrie, că nu am studiat cum se cuvine **Tratatul de Estetică** aparținând Maestrului. Totuși, parcurgerea sa, acum mai mult după ce mi s-a atras atenția, este de natură a propune cu ceva mai multă îndreptățire o schimbare de atitudine. Studiul esteticii muzicale este prezent de mai multe decenii în programele analitice universitare ale Conservatoarelor, Academiilor și Universităților de Muzică. S-or fi amintit uneori studenților unele idei, titluri sau măcar prezența Tratatului de Dimitrie Cuclin? Nu prea cred. De aici și până la destinarea Tratatului drept obiect de studiu aprofundat este cale lungă. Știu că era mai greu de făcut așa ceva în perioada politicii ateiste care interzicea un astfel de studiu. Dar a trecut deja destulă vreme de când religia nu mai reprezintă un „fruct oprit”, iar estetica lui Cuclin, care reprezintă opera unui om locuit de Dumnezeu, poate fi abordată fără ezitare. A apărut vreo nouă ediție, după cea din anul 1933 distinsă cu premiul Academiei Române? Nu am cunoștință. Totuși această creație de valoare națională ar trebui să reprezinte glasul românesc al esteticii muzicale. Nu de aici ar trebui să înceapă drumul tinerilor noștri muzicieni spre cunoașterea și evaluarea virtuților artei pe care o slujesc? Sau – chiar mă tem să o spun – Estetica muzicală a lui Dimitrie Cuclin este o creație ideologică perimată, inutilă, poate chiar păgubitoare? Iar uitarea de care beneficiază marele gânditor, o răsplătă meritată? La șirul patetic de întrebări, revin spre cuvintele lui Geo Bogza de acum patruzeci de ani: „îmi îngădui să aduc aminte încă o dată de Cuclin și, încă o dată, să-i strig numele în auzul întregii cetăți”.